

راه زندگی

(۷)

حکیمتهای سجّادی

ترجمه و توضیح چهل حدیث از امام سجّاد علیه السلام

جواد محدثی

سرشناسه	: محدثی، جواد، ۱۳۳۱ -
عنوان و نام بدید آور	: حکمت‌های سجادی / ترجمه و توضیح چهل حدیث از امام سجّاد علیه السلام / جواد محدثی.
مشخصات نشر	: مشهد: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی - به‌نشر - ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۹۶ ص: ۱۴/۵، ۲۱/۵ س.م.
فروست	: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی - به‌نشر - ۱۲۷۲، راه زندگی: ۷.
شابک	: ۲ - ۱۵۹۸ - ۰۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸ : دوره: ۶ - ۱۱۷۸ - ۰۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۹۵: همچنین به صورت زیر نویس.
عنوان دیگر	: ترجمه و توضیح چهل حدیث از امام سجّاد علیه السلام.
موضوع	: علی بن حسین علیه السلام، امام چهارم، ۳۸ - ۹۴ق - احادیث.
موضوع	: احادیث شیعه - قرن ۱۴.
موضوع	: اربعینات - قرن ۱۴.
شکله افزوده	: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی - به‌نشر.
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۰ ح ۳/م ۲۲۳/۲.BP
رده‌بندی دیوبی	: ۲۹۷/۹۵۲.
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۲۰۷۹۶۹.



تألیف و تصحیح
۱۲۷۲

حکمت‌های سجّادی

ترجمه و توضیح چهل حدیث از امام سجّاد علیه السلام

جواد محدثی

ویراسته حمیدرضا نویدی مهر (نگهبان)

چاپ اول / ۱۳۹۰

۳۰۰۰ نسخه / رقمی

چاپ: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی - به‌نشر

شابک (دوره) ۶ - ۱۱۷۸ - ۰۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

شابک جلد ۲ - ۱۵۹۸ - ۰۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

حق چاپ محفوظ است.

به‌نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)

دفتر مرکزی: مشهد، سجّاد، ابتدای جاباباز جنوبی، ص.ب. ۹۱۳۷۵/۴۹۶۹ و ۹۱۳۷۵/۱۵۷ تلفن ۰۵۳-۷۶۲۵۰۰۱، شماره ۷۶۱۵۰۷۹

دفتر تهران: ۰۲۰-۸۸۹۶۰۶۲۰، ۰۱-۸۸۹۶۲۳۰۱، شماره ۸۸۹۶۵۹۸۲

پست الکترونیک: Publishing@behnashr.com

آدرس اینترنتی: www.Behnashr.com

فهرست مطالب

۷	سخن آغاز
۹	زندگی‌نامه مختصر امام سجاده علیه السلام
۱۵	آثار دعا
۱۷	خداترسی
۱۹	همنشینی با قرآن
۲۱	گنجینه قرآنی
۲۳	اثر همنشینی
۲۵	چشمهای روشن
۲۷	گنج فناعت
۲۹	بدتر از گناه
۳۱	پرهیز از گناه
۳۳	غیبت
۳۵	خواب و بیداری
۳۷	سپاس نعمت
۳۹	عفاف شکم و شهوت
۴۱	نگاه محبت‌آمیز
۴۳	خویشتر داری
۴۵	دست نیاز
۴۷	کرامت نفس
۴۹	پرهیز از دروغ

۵۱	دو قطرهٔ قیمتی ...
۵۳	غرور ساده‌لوحانه ...
۵۵	پوزش‌پذیری ...
۵۷	واعظ درونی ...
۵۹	دادگاه قیامت ...
۶۱	آمادگی برای مرگ ...
۶۳	دوری از اهل فساد ...
۶۵	ظالم و مظلوم ...
۶۷	صدقهٔ پنهانی ...
۶۹	کمک به محرومان ...
۷۱	استمرار در کار ...
۷۳	نشانه‌های مبالغه ...
۷۵	عیب خود دیدن ...
۷۷	بوستان، یا گودال آتش ...
۷۹	صلهٔ رحم ...
۸۱	امر به معروف و نهی از منکر ...
۸۳	پنج علامت مؤمن ...
۸۵	معیار برتری ...
۸۷	سروان دنیا و آخرت ...
۸۹	ثروت حلال ...
۹۱	مشتاقان بهشت ...
۹۳	دوست نامناسب ...
۹۵	کتاب‌نامه ...

سخن آغاز

میراث گرانبهای امامان شیعه علیهم السلام در قالب «حدیث» به ما رسیده است. اگر توفیق بهره‌وری از این احادیث را داشته باشیم، بر معارف دینی ما افزوده می‌شود و راه صحیح زیستن در سایه هدایت‌های آسمانی را خواهیم یافت.

امام زین العابدین علیه السلام که وارث علوم پیامبر خدا و الله علیه السلام بود، در سخت‌ترین شرایط حکومت بنی امیه می‌زیست و امکان ارتباط آسان و عادی با توده‌های هوادار و دوستداران اهل بیت علیهم السلام برای او فراهم نبود.

در عین حال، مجموعه‌ای از احادیث آن امام بزرگوار و دعا‌های عالی و برمغز از او به یادگار مانده است که صحیفه سجّاده، گوشه‌ای از آن معارف را نشان می‌دهد.

«حکمت‌های سجّاده»، گزیدهٔ چهل حدیث کوتاه و نغز از آن حضرت است که با ترجمه توضیحی کوتاه تقدیم شما می‌شود و در ادامهٔ مجموعهٔ حکمت‌های معصومین است که «راه زندگی» را می‌نمایاند.

همچنان که می‌خوانید، خلاصه‌ای از زندگی‌نامهٔ آن امام معصوم علیه السلام را نیز در طلیعهٔ احادیث آورده‌ایم، تا نگاهی جامع‌تر به شخصیت و سیره و اخلاق او داشته باشیم و این گفته‌های دلنشین و حکمت‌آمیز، بهتر بر دل‌مان نشیند و ما را سود بخشد.

نورانیستی که در کلمات اولبای خدا نهفته است، جانها را روشن و دلها را استوار می‌کند و به زند گیها «جهتِ مکتبی» می‌بخشد.

اینک، این چشمه‌های نور و این شما جرعه‌نوشان معارف اهل بیت (علیهم‌السلام).

هر کس به ظرفیتِ فکر و قلبش از زلال کلام ائمّه (علیهم‌السلام) بهره می‌گیرد و می‌نوشد و سیراب می‌شود.

امید آنکه بهره شما هر چه بیشتر باشد و این احادیث، چراغ راه زند گی گردد.

جواد محدثی

زمستان ۸۹

www.ketab.ir

زندگی نامه مختصر امام سجّاد علیّه السلام

امام علی بن الحسین علیهما السلام پیشوای چهارم شیعیان با لقب «سجاد» و «زین العابدین» مشهور است؛ چون سجده و عبادت او در پیشگاه خداوند بسیار بود.

او فرزند امام حسین علیهما السلام بود و مادرش «شهربانو» نام داشت. در سال ۳۸ هجری روز پنجم ماه شعبان متولد شد.

امام حسین علیهما السلام به دلیل علاقه‌ای که به حضرت علی علیهما السلام داشت و به خاطر مقابله با تبلیغات سوء بنی امیه که نام امام علی علیهما السلام را به زشتی می بردند و احترام این صحابی بزرگوار را به جای نمی آوردند، نام این فرزند و فرزندان دیگرش را «علی» گذاشت (علی اکبر، علی اصغر، دو برادر امام سجّاد علیهما السلام بودند).

از آنجا که مادرش شهربانو دختر یزدگرد بود، ایرانیان بین خود و اهل بیت پیامبر علیهما السلام از این جهت احساس خویشاوندی می کردند و به این خاندان محبت و علاقه خاصی داشتند. مادرش در کودکی امام از دنیا رفت و امام حسین علیهما السلام تربیت و نگهداری او را به یکی از بانوان پاک سرشت سپرد.

سرمشق خوبی‌ها

آن حضرت که در دو سال اول کودکی اش از عنایت ویژه حضرت علی علیهما السلام که جدّ او بود برخوردار شده بود، پس از آن نیز از عنایت و توجه خاصّ

عمویش امام مجتبیٰ (علیه السلام) بهره‌مند بود. شخصیت اخلاقی و اجتماعی او این گونه شکل گرفت و در میان خانواده، به نیکوکاری و مهربانی نسبت به همه معروف بود. برای پدر و مادر خویش احترام خاصی قایل بود. یکی از دعا‌های او، درباره والدین خویش بود.

با خدمتگزاران خود هم رفتاری عاطفی داشت، آنان را فرزندان خویش می‌شمرد و به آنها نیکی می‌کرد. رفتار شایسته و احسان او نسبت به همسایگان نیز معروف بود.

گرچه ایشان از مقام عصمت برخوردار بودند و بی‌تردید در برابر پدر و مادر خویش کمال ادب را به کار می‌بردند، اما رهنمودهای او در احترام به پدر و مادر درس تربیتی ارزشمندی برای تمامی بشریت به شمار می‌رود. در یکی از این دعاها حضرت می‌فرمایند: پروردگارا! صدایم را در برابر ایشان آهسته و سختم را خوشایند و رفتارم را نسبت به آنان نرم کن... با همنشینان، با ادب و احترام رفتار می‌کرد، به افراد نازه‌وارد احترام می‌گذاشت و برای شیعیان خود نیز الگویی والا در اخلاق و ایمان و عمل بود و آنان را به پارسایی و حسن خلق سفارش می‌کرد.

حلم و بردباری از صفات بارز او بود. در مشکلات و نامایمات، صبور و مقاوم بود. با عزّت و سربلندی زندگی می‌کرد و از شجاعتی بسیار که ویژه این خاندان بود، بهره‌ها داشت. تحمل مصیبت‌ها و شهادت‌ها در حادثه عاشورا و خطبه‌خوانی در بارگاه طاغوتی همچون یزید، آن هم در حال اسارت، شاهد آن دلاوری و شهامت است.

سخاوت، از ویژگی‌های خاصّ و روشن او بود. بسیاری از نیازمندان از عطای دست بخشنده‌اش بهره‌مند می‌شدند. سفره اطعام او در مدینه هنگام ظهر، برای همگان گشوده بود.

هیچ سائلی را دست خالی بر نمی‌گرداند. صدقات او شامل بسیاری از نیازمندان می‌شد، بخصوص صدقه‌های پنهانی و نیمه شب و ناشناس او که به در خانهٔ بینوایان آبرومند می‌برد.

عبادت‌ها و نیایشهای طولانی او به درگاه خدای متعال و توکلش بر او، وی را عزیز و محبوب ساخته بود.

همسفر کربلا

امام سجاد علیه السلام همراه پدر خویش از مدینه به مکه و از آنجا به کربلا رفت و صحنه‌های غم‌انگیز کربلا و حوادث عاشورا و پس از آن را شاهد بود و همسفر اسیران اهل بیت علیهم السلام از کربلا به کوفه و شام و از آنجا به مدینه بود.

آن امام در حادثهٔ کربلا حدود ۲۳ سال داشت. پس از شهادت سیدالشهدا در روز عاشورا، امامت به وی منتقل شد. امام زین العابدین علیه السلام هم مسؤولیت پیشوایی شیعه را عهده‌دار شد، هم هدایت آن کاروان غم‌زده را در سفر اسارت.

در کوفه و دمشق، سخنرانیهای افشاگرانه‌ای کرد که لریزه بر پایه‌های حکومت امویان انداخت. اگر خطبه‌های روشنگر آن حضرت و حضرت زینب علیها السلام نبود، خونهای مطهر شهدای کربلا هدر می‌رفت، آن حماسهٔ خونین تحریف می‌شد و اثر الهام‌بخشی و بیدارگری خود را از دست می‌داد.

سفر طاقت‌فرسا و بسیار تلخ کوفه و شام سپری شد و امام سجاد علیه السلام همراه با بازماندگان کاروان حسینی به مدینه آمد. از آن پس، پیوسته به احیای گری و یاد عاشورا و شهادت مظلومانهٔ پدر و برادرانش اهتمام می‌ورزید و با گریه‌های همیشگی‌اش به مدت ۲۰ سال، آن مظلومیت را زنده نگه می‌داشت، تا دشمنان اهل بیت علیهم السلام رسواتر شوند.

پس از عاشورا

در حادثه قتل عام مردم مدینه که یک سال پس از عاشورا، بر ضد والی وابسته به یزید شورش کردند و یزید سربازان خود را برای سرکوبی انقلابیون مدینه فرستاد، هزاران نفر کشته شدند. امام سجاد علیه السلام به قبر مطهر رسول خدا پناه برد و دعا کرد و خداوند او و همه کسانی را که در خانه آن حضرت گرد آمده بودند، از شر سربازان یزید حفظ کرد. این واقعه در تاریخ به «واقعه حرّه» مشهور شد.

در همین سالها، توکین به رهبری «سلیمان بن صُرد» در کوفه، در سال ۶۵ هجری قیام کردند.

در سال بعد «مختار» در کوفه قیام کرد و از جنایتکارانی که حادثه کربلا را به وجود آورده بودند، به سختی انتقام گرفت.

قیام مختار در کوفه در سال ۶۶ و کشته شدن عمر سعد، ابن زیاد، شمر، خولی، سنان و دیگر جنایتکاران، دل شیعیان را آرام کرد. وقتی مختار، سر «ابن زیاد» و «عمر سعد» را نزد امام سجاد علیه السلام فرستاد، آن حضرت خدا را شکر کرد و مختار را دعا نمود.

امام زین العابدین علیه السلام پیوسته می‌کوشید خط و مرام اهل بیت علیهم السلام را زنده نگه دارد. این بود که هرگونه حرکت وی زیر نظر و مراقبت خلفا بود و از سوی او پیوسته احساس خطر می‌کردند و در پی بهانه برای از بین بردن او بودند.

پایان زندگی

امام سجاد علیه السلام پس از واقعه عاشورا به مدت ۳۴ سال امامت کرد. در آن مدت، با حاکمانی همچون یزید، عبدالله زبیر، مروان حکم، عبدالملک مروان و ولید بن عبدالملک مواجه بود.

این دوران خفقان بار، امکان هر گونه تلاش فرهنگی و سیاسی را از آن حضرت گرفته بود. به ناچار با استفاده از شیوه «دعا» به نشر حقایق و معارف والای دین می‌پرداخت. کتاب صحیفه سجّادیه که مجموعه ۵۴ دعا از نیایشهای زیبا و پرمعنای آن حضرت است، به «زبور آل محمد» معروف است و بخشی از آن دعاها را در بر دارد.

آن حضرت، سرانجام در ۱۲ محرم (و به روایتی ۲۵ محرم) سال ۹۵ هجری توسط ولید یا هشام بن عبدالملک مسموم شد و به شهادت رسید. قبر مطهرش در مدینه و در قبرستان بقیع است.

www.ketab.ir